

ואתה תצוה את בני ישראל

ביאור בדרך אפשר

1 וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי־יוֹן שְׁמֹשֶׁה הוּא זֶה שְׂוֹצֵר אֵת
 2 הַצּוֹתָא, הוּא זֶה שְׁקַזְקֶשֶׁר וּמְחַבֵּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם אֹר אֵין
 3 סוּף⁸. וְעַל יְדֵי שְׁמֹשֶׁה מְשַׁפִּיעַ לְיִשְׂרָאֵל (כְּלוּמֵר שְׁמִקְשֶׁר
 4 אוֹתָם עִם אֹר אֵין סוּף), עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה יִתְרוֹן וְהוֹסְפָה
 5 בְּדִרְגוֹתָהּ שֶׁל מֹשֶׁה. [הַסִּיבָה לַכֵּךְ
 6 שֶׁלמִרוֹת שֶׁדִּרְגָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ הִיא
 7 לְמַעַלָּה מֵהַעַם, שֶׁלֹּכֵן הוּא זֶה שֶׁבְּכוּחוֹ
 8 לְהַשְׁפִּיעַ לָהֶם, אֲךָ דוּקָא עַל יָדָם נַעֲשִׂית
 9 בּו רוממות יתירה, הרי זה נעוץ בקשר
 10 הַנְּשִׁמְתִי שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
 11 דְּמֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל הֵם דְּגַמְתָּהּ
 12 רֹאשׁ וְרַגְלֵהּ, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר⁹ עַל
 13 יְדֵי מֹשֶׁה רַבִּינוּ 'שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף
 14 רַגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ',
 15 דְּכָל יִשְׂרָאֵל הֵם בְּבַחֲנִית
 16 הַרְגָלִים דְּמֹשֶׁה, וּמֹשֶׁה הוּא
 17 הָרֹאשׁ שְׁלֵהֶם. וְכְמוֹ שְׁבַגְוֹף
 18 אֲדָם עִם הַיּוֹת שֶׁהָרֹאשׁ הוּא מַעַל
 19 הַרְגָלִים וְהוּא זֶה שֶׁמְנַהִיגֵם אֲךָ בִּיחַד עִם
 20 זֶה הַרְגָלִים מוֹלִיכִים אֶת הָרֹאשׁ
 21 לְמִקּוֹם שֶׁהָרֹאשׁ מַצִּד עֲצָמוֹ
 22 אֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְשֵׁם, כְּמוֹ
 23 כֵּן הוּא בְּמֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל, שְׁעַל
 24 יְדֵי יִשְׂרָאֵל (שֶׁהֵם הַרְגָלִים
 25 דְּמֹשֶׁה) דווקא על ידם מְתוֹסֵף
 26 עַלְיוֹ בְּמֹשֶׁה. מֵהוּתָהּ שֶׁל עֲלִיָּה זו
 27 שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ הַנְּגַרְמַת עַל יְדֵי הַשְּׁפַעְתּוֹ
 28 עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְמוּזָה בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק
 29 דְּזָהוּ מַה שְׁנַאֲמַר 'שֵׁשׁ מֵאוֹת
 30 אֶלֶף רַגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי
 31 בְּקִרְבּוֹ', שְׁעַל יְדֵי רַגְלֵי הָעָם'
 32 כְּלוּמֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵינָם הַרְגָלִים שֶׁל
 33 מֹשֶׁה נְמִשְׁףָּה וּמְתַגַּלָּה הַגְּלוֹי
 34 דְּ'אֲנִי בְּקִרְבּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה
 35 הַמִּילָה אֲנִי רומזת להתנלות עצמותו
 36 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּנֹאמְרֵי 'אֲנִי ה'
 37 אֱלֹהִים'¹⁰. וְזָהוּ וְאַתָּה תְּצַוֶּה
 38 אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ
 39 שְׁמֵן זֵית גּוֹ', דְּעַל יְדֵי שְׁמֹשֶׁה 'יִצְוָה' בְּמִשְׁמַעוֹת שֶׁל 'צוֹתָא'
 40 וְיִקְשֶׁר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם אֹר אֵין סוּף, עַל יְדֵי זֶה יִבְיֵאוּ בְּנֵי
 41 יִשְׂרָאֵל שְׁמֵן זֵית לְמֹשֶׁה (וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ), כְּלוּמֵר שְׂוֹסִיפּוֹ
 42 תּוֹסְפוֹת אֹר בְּמֹשֶׁה.

ביאור בדרך אפשר

43 (ג) וּלְבָאֵר זֶה, מְקַדְּדִים בְּהַמְאָמְרֵי¹¹ שְׁמֹשֶׁה נִבְנֶה נִקְרָא וְרַעֲיָא
 44 מְהִימְנָא, דְּשִׁנֵּי פְרוּשִׁים בְּזָה. פִּירוּשׁ אַחַד הוּא 'רועה נאמן'. רועה
 45 נאמן פירושו שאינו נאמן רק לבעלי הצאן אלא הוא נאמן לצאן עצמם בכך
 46 שהוא מוסר את נפשו אפילו עבור כבשה אחת ואינו מוכן להחליפה באחרת.
 47 כמו כן משה רבינו שְׁהוּא רֹעֵה
 48 נְאֻמָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. [הַפִּירוּשׁ הַשְּׁנִי
 49 הוּא 'רועה אמונה' שֶׁמִּשְׁמַעוֹתוֹ הִיא,
 50 כֶּשֶׁם שֶׁתְּפַקִּידוֹ שֶׁל רועה צאן הוּא
 51 לְהַאֲכִילֵם בְּמַרְעָה טוֹב וּמְזִין, כֵּךְ יִשְׁנוּ
 52 צוֹרֵךְ לְהַאֲכִיל אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
 53 בְּמַרְעָה שֶׁל 'אמונה' וְזו עֲבוּדָתוֹ שֶׁל
 54 מֹשֶׁה רַבִּינוּ שְׁהוּא זֵין וּמְפָרְנֵס
 55 (=מְכַלְכֵּל) אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעַנְיָן
 56 הָאֲמוּנָה. הַטַּעַם לַכֵּךְ שִׁישְׁנוּ צוֹרֵךְ
 57 בְּפַעּוּלָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ בְּלֵהֲאֲכִיל אֶת
 58 נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּ'אמונה', בּוּ בִּזְמַן
 59 שֶׁלכְּאוּרָה הַאֲמוּנָה כִּבְר קִיַּמְתָּ בָּהֶם
 60 שֶׁהִרִי הֵם קְבֻלוֹה בִּירוּשָׁה מֵאֲבוֹתֵינוּ
 61 אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, הַסִּיבָה לַכֵּךְ הִיא
 62 דְּהָאֲמוּנָה שִׁישְׁנָה בִּישְׂרָאֵל
 63 מַצִּד עֲצָמָם, שִׁישְׂרָאֵל הֵם
 64 מְאֻמִּינִים בְּנֵי מְאֻמִּינִים¹², לֵאלּוּ
 65 פַּעּוּלָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ אֲפִשֶׁר
 66 שְׁתַּהֲיָה בְּבַחֲנִית מְקִיף, וְזֶה
 67 שְׁמֹשֶׁה רֹעֵה וּמְפָרְנֵס
 68 (=מְכַלְכֵּל) אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעַנְיָן
 69 הָאֲמוּנָה, מִשְׁמַעוֹת הַדְּבַר הוּא
 70 שְׁהָאֲמוּנָה תַּהֲיָה בְּפִנְיֵימִיתוֹת.
 71 הַסְּבֵרָת הַמוֹשְׁגִים 'מְקִיף' וְ'פִנְיֵימִיתוֹת':
 72 הַקֶּשֶׁר בֵּין שְׁנֵי דְבָרִים יָכוֹל לִהְיוֹת
 73 בְּאוֹפֵן 'פִּנְיִמִי' וּבְאוֹפֵן 'מְקִיף'. כֹּאשֶׁר
 74 הָאֵדָם בֹּא בְּמַגַּע עִם דְּבַר שֶׁבִּיכּוּלָתוֹ
 75 לְהַפְּנִימוֹ, לְהַכִּילוֹ בְּתוֹכוֹ וּלְהַתְּאָחַד
 76 עִימוֹ אוֹי קֶשֶׁר זֶה הֵינוּ 'פִּנְיִמִי'. מַה
 77 שְׁאֵין כֵּן כֹּאשֶׁר הַדְּבַר נִשְׁאֵר מִחוּץ
 78 לִיכּוּלַת הָאֵדָם לְהַכִּילוֹ וְאֵינוֹ מֵתְאָחַד
 79 עִימוֹ, הוּא נִשְׁאֵר מִחוּצָה לוֹ. קֶשֶׁר זֶה
 80 הֵינוּ בְּבַחֲנִית 'מְקִיף'. קֶשֶׁר 'פִּנְיִמִי' בֹּא
 81 לְיַדֵי בִּטּוֹי בְּכֵךְ שֶׁמִּצִּיאוֹת הָאֵדָם מִשְׁתַּנָּה בְּהַתָּאֵם לְדַבְּרֵי עִימוֹ הוּא נִקְשֶׁר
 82 וּמֵתְאָחַד. מַה שְׁאֵין כֵּן כֹּאשֶׁר הַקֶּשֶׁר הוּא בְּאוֹפֵן 'מְקִיף' מִצִּיאוֹתוֹ שֶׁל הָאֵדָם
 83 נִשְׁאֵרָת כְּמִקּוּדָם. דּוּגְמָה לְדַבְּרֵי: אֵדָם הַשּׁוֹמֵעַ רַעֲיוֹן רֹחוּתוֹ הַקֶּשֶׁר בְּסִבְרָא
 84 שְׁכֻלִית עֲמוּקָה, כֹּאשֶׁר מְדוּבֵר בְּסִבְרָא אֲשֶׁר בִּיכּוּלַת הָאֵדָם לְהַכִּילָהּ בְּשִׁכּוּלָהּ.

(8) כ"ה בסד"ה ואתה תצוה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' רנ). ובכ"מ. ובד"ה זה תרפ"ז ס"ד בתחלתו (ועד"ז רסט"ו) "תקשר את בני ישראל" ואינו מוסיף "עם אוא"ס". ויש לומר, דבהמאמר מפרש שמושה מקשר את בני ישראל עצמם, כדלקמן ס"א. (9) בהעלותך יא, כא. (10) ראה בכ"ז בד"ה הנ"ל תרפ"ז ס"ה. (11) סעיף ד. (12) שבת צז, א.